

Дем'янчук Ю. Особливості ціннісної підтримки формування особистісної якості «дбайливість» засобами усної народної творчості у молодшому шкільному віці/ Дем'янчук Ю., Нестерук Р., Каспрук Л. // Психологічні дослідження: наукові праці викладачів та студентів соціально-психологічного факультету. Випуск 10./ За ред. Л.П.Журавльової, І.С.Загурської, І.М.Тичини, О.М.Савиченко, Ю.Ю.Дем'янчук. - Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2018. – С. 37-40.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНОЇ ПІДТРИМКИ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТІСНОЇ ЯКОСТІ «ДБАЙЛИВІСТЬ» ЗАСОБАМИ УСНОЇ НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ У МОЛОДШОМУ ШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Дем'янчук Юлія
асистент кафедри практичної
та теоретичної психології
Нестерук Руслана та
Каспрук Людмила
студентки 3 курсу
соціально-психологічного факультету

Проблема вивчення ціннісної підтримки особистісних якостей належить саме до тих питань психології, які вимагають глибокого вивчення. Варто зазначити, що проблема дослідження цінностей та ціннісної підтримки є актуальною для багатьох дотичних до психології наук: педагогіка, соціологія, філософія, політологія, медицина, тощо. Питання ціннісної підтримки у формуванні особистісних якостей є недосконало вивченою. Проблемою дослідження та формування особистісних якостей займалися Р.Кеттел, К.Юнг, Г.Айзенк, Е.Еріксон. Проте ціннісна підтримка у формуванні особистісних якостей є недосконало вивченою. Дослідження в даній сфері проводили О.Л.Музика, Н.О.Никончук, В.С.Мухіна. О.Л.Музика визначав ціннісну підтримку як сукупність форм і методів надання психологічної допомоги, спрямованої на гармонізацію особистісних цінностей людини чи їх актуалізацію з метою саморозвитку особистості і підтримання самоідентичності в процесі вирішення життєвих завдань [2].

Ціннісна підтримка у молодшому шкільному віці спрямовується в основному на рефлексію власних здібностей. Однак, життєві чи

37

навчальні ситуації успіху та невдач, можуть провокувати емоційну напругу у школяра. А народна творчість може демонструвати готові алгоритми подолання негативних емоцій, налагодження контакту з оточуючим світом та формувати самоповагу у молодшому шкільному віці [1].

Тому, особливістю нашого дослідження є ціннісна підтримка якості «дбайливість» методами усної народної творчості, на прикладі українських прислів'їв і приказок.

Дослідження проводилося у два етапи з учнями 3 і 4 класів (серед яких 20 дівчат та 20 хлопців Новоград – Волинський район). Метою першого етапу стало дослідження рівня сформованості особистісної якості «дбайливий». У ході

роботи над цим завданням дослідниками була використана методика вивчення динаміки здібностей (О.Л.Музика) модифікована для дітей молодшого шкільного віку (Н.О.Никончук, І.С.Загурська). На другому етапі була здійснена спроба розробити процедуру ціннісної підтримки з використанням засобів усної народної творчості.

За результатами дослідження особливостей рефлексії особистісної якості «дбайливість» у молодшому шкільному віці, було виявлено такі зміни:

1. Учні 3-го класу гірше орієнтуються в особистісних якостях і проявляють складнощі у означенні якості «дбайливість», вони були менш активними і не всі відповідали на питання. У свою чергу учні 4-го класу були більш активними і не тільки могли пояснити якість, а ще й наводили приклади з життєвих ситуацій.
2. Щодо порівняння гендерних відмінностей обох класів, то дівчата більш обізнані в якості «дбайливість» і демонструють її використовуючи приклади власного життя та досвіду референтних осіб (мама), які показують як можна дбати про себе та інших. У хлопчиків ця якість теж достатньо виражена, але вони наводили приклади більшість з мультфільмів, аніж з власного життя.
3. Результати самооцінки особистісної якості «дбайливість» показали, що діти і 3-го, і 4-го класу визначали собі достатній рівень сформованості (див. Рис.1).

38

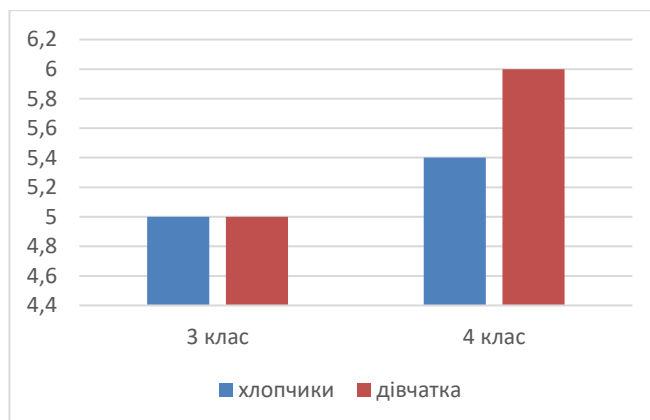

Рис.1 Рівень сформованості особистісної якості «дбайливість» у дітей молодшого шкільного віку

З метою надання ціннісної підтримки та кращого засвоєння якості «дбайливість» було проаналізовані та визначені групи прислів'їв та приказок (див. Табл.1).

Таблиця 1

Прислів'я та приказки для ціннісної підтримки особистісної якості «дбайливість»

Тип вербальних формул	Приклади вербальних формул
Про роль «дбайливості» у досягненні успіху	Не давши оброку, не бий коня по боку. Не жалій коневі вівса, як хочеш дома ночувати. Доти ягнятка скачуть, поки матір бачать.

Прислів'я і приказки які фіксують негативне ставлення до «дбайливості»	Жартувала баба з колесом, та в спицях застряла. За малим поженешся, велике загубиш. Коли кізка не скакала, то і ніжки не зламала б.
Синонімічні прислів'я і приказки до якості «дбайливість»	Не доглянеш оком, то заплатиш боком. Сип коневі мішком - не ходитимеш пішком. Глядь коня вівсом, а не батогом.
Прислів'я та приказки які не пов'язане з «дбайливістю»	Хто що знає, тим і хліб заробляє. Чесне діло роби сміло. Щира праця мозолева.

Використання усної народної творчості з метою надання ціннісної підтримки у процесі формування особистісних структур дозволяє не тільки використовувати досвід попередніх поколінь, а й випрацьовувати нові стратегії сприймання та реагування на типові ситуації житті.

Список використаних джерел

- Музика О. Л., Никончук Н. О. Розвиток здібностей молодших школярів засобами усної народної творчості: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Олександр Музика, Наталія Никончук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2016. – 200 с.
- Музика О.Л. Рефлексія та ціннісна підтримка розвитку здібностей: підходи до побудови методики дослідження // Творчий потенціал особистості: проблеми розвитку та реалізації: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 15 лютого 2005 р.). Редактори: О.Б. Терезина, П.Ю. Лепський. – К., 2005. – С. 187-190.
- Музика О.Л. Розвиток здібностей та обдарованості в процесі вікового розвитку особистості // Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред. В.О.Моляко. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. – Т.12. – Вип. 2. – С.142-148.
- Музика О.Л. Ціннісна підтримка особистісного росту // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія №12. Психологічні науки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. – №6 (30). – Ч. II. – С. 232-240.